

BEŞİNCİ BÖLÜM

Bolu'da Foto Safari

Arş. Gör. Gökçe Yasemin ERSÖZ
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
gokce.kozan@ibu.edu.tr

BÖLÜMÜN AMAÇLARI

1. Foto safari hakkında bilgi sunma
2. Foto safarinin dünyadaki ve Türkiye'deki örnekleri hakkında bilgi sunma
3. Foto safarinin Bolu'daki uygulamaları hakkında bilgi sunma

GİRİŞ

Son birkaç on yılda, doğayı ve vahşi yaşamı koruma ihtiyacının farkındalığının bir ifadesi olarak, tüm dünyada ve ülkemizde, otantik doğal çevrenin tadını çıkarmaya ve yakalamaya ihtiyaç duyan flora ve fauna severler artış göstermiştir. Ayrıca sürdürülebilirlik algısının ve insan dışındaki diğer canlılara olan saygının artmasıyla birlikte av turizmi popülerliğini yitirmeye ve yerini vahşi yaşamı gözlemleme etkinliklerine bırakmaya başlamıştır. Bu gözlem etkinliği sırasında deneyimlerini somutlaştırmak isteyen turistler fotoğraflar çekerek alternatif bir turizm çeşidini de yaratmış olurlar. Bir anlamda "an ve fotoğraf yakalama" açısından farklı bir avcılık türü olarak da adlandırılabilir olan foto safari etkinlikleri ve bu etkinliğe katılan turist sayıları her geçen gün giderek artmaktadır. Dolayısıyla destinasyonların bu alternatif turizm çeşidi ile ilgilenen turistlerin dikkatini çekecek çeşitli uygulamalar yapmaları ve bu alanda kendilerini geliştirmeleri bölge turizmüne katkı sağlayacak etmenlerden olacaktır.

5.1. FOTO SAFARİ

Tüm insanlar etrafında gördüğü varlık ve durumları anlamak ve diğerlerine anlatmak istemekte ve bunu yapabilmek için de gördüklerini kalıcılaştırmak istemektedir. Bu nedenle insanlığın başlangıcından itibaren bu kalıcılaştırma isteğinin yansımalarını görmek mümkündür. Geçmişte ilk insanlar yaşadıkları olayların ve kendi kanıtlarının izlerini kayalara ve mağara duvarlarına figürler çizerek göstermiş, daha sonra yavaş yavaş modern resim sanatı ortaya çıkmış, 19. yüzyılda ise fotoğraflama eylemi geliştirilmiştir (Demirel, 2015). 1839 yılında fotoğraflamanın icadıyla birlikte, önemli bir görüntüleme aracı olarak kullanılmaya başlanan fotoğraflar çok hızlı bir ilerlemeyle yayılmış ve günümüzde herkesin hayatında çok önemli bir yer teşkil etmektedir.

Hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelen fotoğrafçılık ile turizmin ortaya çıkış zamanlarının hemen hemen aynı tarihlere denk geldiği söylenebilmektedir (Urry, 1990). Turizmde en önemli şeyin deneyim olduğu, turistlerin tükettikleri mal ve hizmetlerin temeline bakıldığında görülmektedir. Fotoğraf ile turizm arasında, turistlerin deneyimlerinin somutlaştırılması, kalıcılaştırılması, başkalarına aktarılabilmesi ve bu sayede anlamlandırılması açısından önemli bir ilişki bulunmaktadır (Lo, McKercher, Cheung ve Law 2011). Çünkü insanların seyahatlerinde yaşadıkları deneyimleri kalıcılaştırmak ve başkaları ile paylaşmak istemesi kaçınılmaz bir durumdur ve fotoğraflar bu duruma fırsat oluşturmaktadır. Zaten her turist aynı zamanda bir fotoğrafçı olduğu da belirtilmektedir (Markwell, 1997). Turistlerin fotoğrafını çektiği her çekicilik, çevre veya varlık bulunan destinasyonla ilgili algısını ortaya koyan ve aynı zamanda o seyahate veya yapmış olduğu aktiviteye yüklediği değeri göstermektedir. Bu açıdan turizm ve fotoğrafçılık birbirlerini tamamlayan iki alandır (Kement ve Bükey, 2019). Turizmin kendine has yapısı, turistlere somut bir maldan ziyade bir hizmet sunması, ürünün soyut oluşu, turistlere satın aldıkları ürünü bir şekilde somutlaştırma eğilimine gitme isteği vermektedir ve bunun yollarından en önemlisi de fotoğraf çekmektir.

Turizm ve fotoğrafçılık arasında ayrılmaz bir ilişki olmasının yanında bir de fotoğraf turizmi kavramı bulunmaktadır. Fotoğraf turizmi alternatif turizm faaliyetlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Fotoğraf turizminde doğa veya kültür, bazen de insan üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Doğa ve kültür fotoğrafçılığı yani bir diğer ismiyle foto safari de bu turizm çeşitlerinden en popüler olanıdır. Özellikle coğrafik farklılıklar, mevsimsel güzellikler ve hayvanlara olan ilgi ve merak, insanların estetik algılarına hitap etmekte ve ilgilerini çekmektedir. Bu nedenle, bu özelliklere sahip olan destinasyonlara giden birçok turist bulunmaktadır. Bu turistler bahsedilen doğal güzelliklerin fotoğraflarını çekerek, o anları hem gelecek nesillere aktarmış olmakta hem de yaşadıkları deneyimleri somut ve ölümsüz hale getirmektedirler (Kement ve Bükey, 2019). Turistlerin çektikleri bu fotoğraflar aynı zamanda turistik destinasyonlara da tanıtım ve pazarlama açısından oldukça fayda sağlamaktadır.

Foto safari yoluyla destinasyonlarda, konaklama, ulaştırma, gıda, lojistik, rehberlik, araç ve ekipman kiralama, sağlık hizmeti, hatıralık eşya gibi yan sektörler gelişmekte ve katkı sağlanmaktadır. Başta Afrika olmak üzere birçok bölgede foto safari turizmi yapılan ve yerele oldukça önemli seviyede fayda sağlanan örnekler mevcuttur. Özel ilgi turizmi olarak kabul edilebilecek bu turizm etkinliğinde turlara genellikle deneyimli bir doğa fotoğrafçısı eşlik etmektedir.

Foto safari yoluyla, av turizmine katılan avcı turistlerin de bu alana yönlendirilmesi ve bu sayede avlanma aktivitesinin önüne geçilmesinin mümkün olduğunu da söylemek gerekir. Çünkü av turizmine katılanlarla doğa fotoğrafçılarının hayvanları izleme ve bulma taktiklerinin ortak olduğu söylenebilir.

5.1.1. Tanımı

"İnsan faktörünün etkili olmadığı, kendini devamlı yenileyen, madde ve enerji döngülerinin sürekli görüldüğü, canlı ve cansız varlıklardan meydana gelen bütüne" doğa veya tabiat adı verilmektedir. Canlı doğadan kasıt her zaman bir biyolojik çeşitliliği ifade etmektedir ve biyolojik çeşitlilik ise "bir bölgede yaşayan genlerin, türlerin ve ekosistemlerin tümüdür" (Çiçek, 2012; Oğurtanı, 2019). Doğa fotoğrafçılığı en genel şekilde, bu tanımlarda bahsedilen herhangi bir alanın veya canlı, cansız bir varlığın fotoğrafının çekilmesi olarak adlandırılabilir. Kültür fotoğrafçılığı ise tarihi yerler, kültürel miraslar, yerel halkın adetleri, sanat, tarih ve arkeoloji gibi alanlara özgü deerlerin fotoğraflandırılmasıdır. 'Safari' kelimesi ise seyahat anlamına gelen Arapça safara kelimesinden gelmektedir. Foto safari ise doğa ve kültür fotoğrafları çekmek için yapılan gezintidir.

Foto safari, doğadaki tüm unsurların fotoğraflanmasını içerebilmektedir. Bunlara örnek olarak, kara ve deniz manzaraları, fauna ve flora, böcek ve bitki yakın çekimleri, mağaralar, sualtı ve yeraltı verilebilir. Ayrıca Foto safari, manzara fotoğrafçılığı, yaban hayatı fotoğrafçılığı, kuş fotoğrafçılığı, sualtı fotoğrafçılığı, doğada makro fotoğrafçılık gibi çok sayıda alt dala sahip olan bir olgudur. Bunların yanında, bir destinasyonun kültürel öğelerini ya da yerel halka özgü görüntülerini fotoğraflamak da foto safari etkinliğinin içinde yer alabilmektedir.

Genel anlamda, foto safari etkinliğinin, doğa manzarası fotoğrafları, yaban hayatı fotoğrafları ve kültürel değer fotoğrafları olarak üç çeşide ayrıldığı söylenebilmektedir. Yaban hayatı fotoğraflarında fotoğrafın öznesini bir yaban hayvanı oluşturmaktadır, diğer tüm doğa fotoğrafları ise manzara fotoğrafı olarak değerlendirilmektedir. Ancak doğaya ait bu iki olguyu birbirinden soyutlamak mümkün olmadığı, yani bir yaban hayvanının fotoğrafını çekerken arkasındaki doğa manzarasını saklamanın bir yolu olmadığı için iki çeşit arasındaki sınırların bulanık olduğu da belirtilmektedir (Oğurtanı, 2019).

5.2. DÜNYADAN VE TÜRKİYE'DEN ÖRNEKLER

1930'lu yıllara kadar bir foto safari turu düzenlemek oldukça zor bir iş olduğundan bu konuda çalışmalar da, sadece bu işe gönül vermiş birkaç araştırmacıyla sınırlı kalmıştır. Çünkü fotoğrafçılık için o dönemde kullanılan ekipmanlar hem oldukça ağırdı hem de gerekli ekipman sayısı çok fazlaydı. Ayrıca foto safari esnasında barınma, beslenme ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak üzere de birçok eşya taşımak zorunda olan bireyler, bu yükleri taşıyan çok sayıda atlı araba ile ve çok kalabalık ekiplerle dolaşmak zorunda kalmaktaydılar. Dolayısıyla bu seyahatlerin süreleri de oldukça uzun olmaktaydı. 1930'lu yıllarda motorlu araçların safarilere katılması ile foto safari turlarının sayısı da artmaya başlamıştır (Carwardine, 2012).

Özellikle son yıllarda adından çok azla söz ettiren ve insanların ilgisini çekmeye başlayan foto safari turizminin önemini ülkeler de kavramış durumdadır. Foto safari doğal veya kültürel alanların fotoğraflarını çekmek için yapılan bir seyahat türü olduğu için, doğal veya kültürel güzelliklere sahip hemen her yerde yapılabilmektedir. Ancak özellikle doğal güzelliklerin fotoğraflarını çekmek, hatta ondan da daha fazla yaban hayvanlarının fotoğraflarını çekmek için yapılan seyahatler dünyanın her yerinde daha popüler bir aktivitedir. Çünkü vahşi hayvanlara doğal ortamlarında şahit olmak her insana çok fazla heyecan veren ve bambaşka bir deneyim sunan farklı bir aktivitedir. Bu nedenle foto safari turizminde en popüler destinasyonlar da bu fırsatı sunan bölgeler olmaktadır. Dünyanın her yerinden binlerce insan "Büyük Beş" ismi verilen aslan, leopar, bufalo, fil ve gergedanları görmek ve fotoğraflamak için seyahate çıkmaktadır.

Tanzanya'daki Serengeti National Park ulusal parkı foto safari turizmi için gidilebilecek en önemli yerlerden birisidir. Kilometrelerce alana yayılan parkta aynı zamanda balon turu yapma imkanı olduğu için foto safari için özellikle tercih edilmektedir. Beş büyük ismi verilen bütün hayvanları görmem mümkündür ve zürafa, çita, ceylan gibi birçok hayvan daha görülebilmektedir.

Dünyanın en popüler foto safari bölgelerinden biri Güney Afrika ülkesindeki Kruger National Park ulusal parkıdır. Afrika kıtasında yaşayan hayvanların en geniş yaşam alanlarından biri olan bu park, UNESCO tarafından Uluslararası İnsan ve Biyosfer Rezervi statüsüne alınmıştır.

Foto safari için son zamanlarda oldukça popülerleşen bir diğer bölge ise Zambiya ve Zimbabve sınırları arasında bulunan Victoria Şelalesidir. Hiç kaybolmayan bir gökkuşağına sahip olan şelale aynı zamanda iki ülkenin iki milli parkının ortasındadır. Bu nedenle şelalenin sunduğu görsel güzelliklerin yanında aynı zamanda vahşi yaşama elverişli bir ortam da bulunmaktadır.

Bunlara ek olarak yine Kenya, Botswana, Mozambik, Avustralya, Endonezya, Malezya, Namibya, Ruanda, Uganda vb ülkeler foto safari için yoğun olarak seçilen destinasyonlardandır.

Türkiye içerisinde bulunan doğal güzellikler ve her yörede bulunan biyoçeşitlilik sebebiyle hemen her yerde foto safari turizmini gerçekleştirmek mümkündür. Ancak özellikle öne çıkan bazı bölgeler de vardır.

Burdur, Isparta ve Antalya illerini içeren Batı Akdeniz bölgesi göller bölgesi olduğu ve çok geniş sulak alanlara sahip olduğu için birçok endemik bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapmaktadır. Bu nedenle foto safari turları için de çok elverişli bir bölgedir. Örneğin, bütün Avrupa'da bulunan kuş türü sayısı 502, Portekiz ülkesinde bulunan kuş sayısı ise 180 iken, sadece Antalya'da 334 kuş türü bulunmaktadır. Ayrıca bölgede 750 çeşit endemik bitki bulunmaktadır ve sadece Antalya ili 478 endemik bitki sayısı ile Türkiye'de birinci sıradadır. Bölgede nesli

tehlikede olan dikkuyrük ördek, şah kartal, flamingo, karakulak, Akdeniz foku ve caretta caretta gibi hayvan türleri bulunmaktadır.

Foto safari için popüler olan bir diğer bölge ise Kapadokya bölgesidir. Volkanik tüflerin etkisiyle oluşan benzersiz yapısı, mevsimsel renklerin katkısı, peyzaj zenginliği, atları ve balon turlarıyla foto safari turistleri için önemli bir bölge olma özeliğindedir.

Bunların dışında doğal güzellikleri ile Kaçkar Dağları, Muğla yöresi, özellikle kaya mezarları, sazlıkları ve caretta carettalarıyla Dalyan-Köyceğiz bölgesi ve güneybatımı ile Nemrut Dağı gibi bölgeler de foto safari için en çok tercih edilen bölgeler arasındadır.

Özellikle sosyal medya ve fotoğraf paylaşımı gibi etkinliklerin günümüzde ne kadar etkili oldukları düşünülürse foto safari etkinliğinin de önemi anlaşılmış olacaktır. Bahsedilen tüm bu bölgeler, sosyal medya paylaşımları aracılığıyla birçok insana ulaşmakta ve insanlarda aynı şekilde bu bölgeleri ziyaret etme isteği de uyandırmaktadır. Hatta bazen turistlerin destinasyonlara ziyaret gerçekleştirmedeki en önemli motivasyon kaynaklarının, aynı yerlerde fotoğraf çekmek ve paylaşım yapmak olduğunu gözlemlemek günümüzde oldukça normal bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dünya'dan ve ülkemizden verilen bu örneklerde de, foto safari turizminin destinasyonlara oldukça önemli getirileri bulunmaktadır. Birçok turist bu bölgelere fotoğraf çekmek için geldiği, bu sayede, hem yaptıkları harcamalarla doğrudan, hem de bir nevi bedava reklam yaptıkları için dolaylı olarak, bölge turizmine katkı sağladıkları bir gerçektir.

5.3. BOLU'DAN ÖRNEKLER

Foto safari, yürüyerek veya araba, jeep, otobüs, uçak vb. bir araç kullanarak, doğa fotoğrafçılığı yapmak amacıyla gerçekleştirilen bir gezinti türüdür. Bireysel veya grup olarak yapılabilmektedir, dış ortamlarda ve açık havada yapılmaktadır.

Foto safari turları, herhangi başka bir turistik aktivite gerçekleştirilirken yapılabileceği gibi sadece fotoğraf çekmek için farklı mekanlara düzenlenen turlar da mevcuttur. Bu tür gezileri düzenleyen acenteler olduğu gibi, fotoğraf kulüp veya derneklerinin düzenlediği etkinlik ve geziler de bulunmaktadır. Ticari kaygı taşımadığı ve kişilere samimi arkadaşlıklar edinebileceği bir ortam yarattığı için genellikle bu dernek veya kulüp gezileri tercih edilmektedir. Böylece sosyalleşme imkanı da yaratılmış olmaktadır.

Foto safarilerdeki fotoğrafların konusu doğa ise, insan yapısı olan herhangi bir şey fotoğrafta bulunmamalıdır. Doğa fotoğraflarının içeriğini kültürel varlıklar oluşturamaz. Ayrıca evcil hayvanlar ve hayvanat bahçeleri de çoğunlukla doğa fo-

toğrafi olarak kabul edilmez. Canlı varlıklar da olsa, bu hayvanlar doğadan koparılmış ve insan yapımı mekanlarda buldukları için, bu durum doğa fotoğraflarının mantığına aykırıdır.

Verilen tüm bu bilgiler doğrultusunda foto safari turizminin doğal çekiciliklere sahip her alanda yapılabileceği bilgisine ulaşılmaktadır. Ormanlar, göller, şelale, deniz, dağ manzaraları, tabiat alanları, akarsular, yabani hayvan yaşam alanları gibi pek çok yerde foto safari amaçlı turizm yapılabilmektedir. Dolayısıyla Bolu ilinin de foto safari turizmi için oldukça elverişli bir bölge olduğu söylenebilir. Bolu şehrinde Yedigöller Milli Parkı, Abant Gölü Tabiat Parkı, Gölcük Milli Parkı, Kartalkaya Dağı, Aladağlar, Seben Gölü, Çubuk Gölü, Sülüklü Göl, Beşpınarlar Tabiat Parkı, Göksu Tabiat Parkı, Sünnet Gölü Tabiat Parkı gibi birçok doğal çekicilik bulunmaktadır.

Sahip olduğu eşsiz manzaralarıyla tam bir foto safari bölgesi olan Yedigöller Milli Parkı, her mevsim ayrı renkler sunması ve özellikle sonbahardaki görüntüleri ile fotoğraf tutkunu turistleri kendine çekmektedir. Hem doğa hem de yaban hayatı fotoğrafçılığı için eşsiz bir bölgedir. Aynı zamanda Yedigöller Yaban Hayatı Koruma Sahası ilan edilmesi de bu turizm etkinliği için ne denli uygun olduğunun bir göstergesidir. Bölge, kurt, tilki, ayı, domuz, sansar, sincap, geyik, karaca, tavşan hatta vaşak gibi birçok hayvanı ormanlarında barındırmaktadır.

Görsel 5.1. Yedigöller'de karaca yavruları (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2016)

Bilimsel düzeyde yapılan çeşitli araştırmalar şehirdeki tür çeşitliliğini göstermektedir. Bu da yaban hayatı fotoğrafçılığı için çok önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Örneğin Abant Bölgesi'nde üç kuyruklu kurbağa (semender) türü bulunmaktadır. Ayrıca yine aynı bölgede bulunan bir alt tür olan taraklı semenderin Türkiye için endemik olduğu ve dünyanın başka hiçbir yerinde rapor edilmediği bilinmektedir. Bunun yanında yine sadece Abant bölgesinden bilinen

Abant fındıkfaresi de bu bölgeye endemik olan memeli bir hayvandır (Orman Ayrıca gölün yüzeyinde yılın büyük bir bölümünde ender bulunan su bitkilerinden nilüfer çiçekleri görülmektedir. Abant alabalığı ve Abant nilüferi Abant Gölü'ne özgü endemik türlerdir. Ayrıca yine Abant Gölü Sulak Alanı'nda, türü tehlike altında olduğu için Avrupa'da koruma altına alınmış bulunan su samurlarının varlığı da kesin olarak tespit edilmiştir (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2016).

Yeniçağa Gölü bölgesi de ülkemizdeki önemli kuş alanlarından birisidir. Birçok kuş çeşidinin yanında, boyunçeviren türünün nadir üreme alanlarından birisidir. Aynı zamanda nesli tükenme tehlikesi altında olan şah kartal, Türkiye'de oldukça az yerde ürediği bilinen Akkuyruklu Kartal ve yine sadece iki yerde üreme yapan küçük orman kartalı da bu bölgede bulunmaktadır. Endemik bitki türleriyle de bu bölge her açıdan foto safari için elverişli bir bölgedir (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2016).

Görsel 5.2. Abant Gölü Tabiat Parkı'ndan foto safari örneği (Nev Fotoğraf, 2020)

Akdoğan Rüzgarlar Tabiat Koruma Alanı içerisinde Ebe Çamı olarak bilinen bir ağaç türü yetişmektedir. Yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan ve çok nadir bulunan bu ağaç türü yalnızca bu bölgede doğal olarak yetiştiği için bu bölge koruma alanı ilan edilmiştir. Bu nadir bulunan ağaç türü de foto safari etkinlikleri için bir potansiyel oluşturmaktadır. Aynı şekilde çok yaşlı ve boylu Uludağ Gökarnarlarına içerisinde yaşama imkanı veren Kökez de, bu bakir orman ekosistemine sahip olması sebebiyle Kökez Çok Yaşlı Gökarnar Ormanı Tabiatı Koruma Alanı olarak ilan edilmiştir (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2016).

Görsel 5.3. Abant Tabiat Parkı'nda çekilmiş bir su samuru görseli (Olay Gündem, 2019)

Bolu Belediyesi tarafından 2011 yılında “Tabiatın Kalbi Bolu” ismiyle başlatılan ve 2019 yılında daha verimli hale getirilmesi amacıyla ismi “Doğayı Seviyorum” olarak değiştirilen proje kapsamında il genelinde doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, off-road ve foto safari turları için belirlenmiş parkurların yapılması sağlanmıştır. Ayrıca doğa yürüyüşçüleri tarafından keşif gezisi yapılarak rotası çıkarılmış parkurlar da bulunmaktadır. Bu parkurların bazıları aşağıda listelenmiştir (Bolu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2019; Wikiloc, 2020):

1. Bolu Kent Ormanı Parkuru - 12 km
2. At Yaylası Parkuru - 11 km
3. Gölcük - Üçgöl Parkuru - 8 km
4. Gölcük - Demirciler Köyü Parkuru - 10 km
5. Kökez Tabiat Alanı - Su Sızdı - Gölcük Parkuru - 14 km
6. Araştırma Ormanı - Aladağ Yaylaları Parkuru - 12 km
7. Kartalkaya - Karapınar Yaylası - Aladağ Göleti Parkuru - 6 km
8. Kartalkaya - Kındıra Yaylası Parkuru - 7 km
9. Ayıkaya - Tuzak Yayla Parkuru - 7 km
10. Aladağ Göleti Parkuru - 18 km
11. Yedigöller - Kapankaya - Anıt Çam - Gülenkayalar Parkuru - 6 km
12. Yedigöller Eltendere Parkuru - 16 km
13. Efsunlu Balık - Gökbuladan Sarıçam Parkuru - 22 km
14. Abant Tepesi - Çelmi Yaylası Parkuru - 10 km

15. Mudurnu Alpagut Köyü Yaylası - Abant Gölü Parkuru - 14 km
16. Akçaalan - Dereceören - Abant Gölü Parkuru - 21 km
17. Mudurnu Merkez - Karaaslan Parkuru - 9 km
18. Mudurnu Taşkesti Sarot - İlica Parkuru - 22 km
19. Çubuk Gölü - Sülüklü Göl - Tavşansuyu Parkuru - 22 km
20. Çubuk Gölü - Sülüklü Göl Parkuru - 30 km
21. Göynük Soğukçam - Su Harladı Şelalesi - Çatak Hamamı Parkuru - 11 km
22. Seben Taşlıyayla Göleti Parkuru - 24 km
23. Muslar Kaya Evleri - Nevruz Tepe - Solaklar Kaya Evleri Parkuru - 14 km
24. Kınıkçı Kanyonu - Çeltikdere - Yayla Çayırı Parkuru - 23 km
25. Mengen Gökçesu - Şelaleler Parkuru - 16 km
26. Mengen Şirinyazı Parkuru - 9 km
27. Keçi Kalesi - Gerede Parkuru - 7 km
28. Gerede Rumşah Yaylası - Mengen Geyikgölü Parkuru - 17 km
29. Dörtdivan - Köroğlu Şelalesi - Köroğlu Zirve Parkuru - 24 km
30. Dörtdivan Yukardüğer - Köroğlu Zirve Parkuru - 29 km
31. Kıbrıscık - Köroğlu Zirve Parkuru - 19 km
32. Kıbrıscık Çivril Kanyonu - Elli Önü Kaya Evleri - 9 km
33. Yeniçağa Gölü Parkuru - 19 km
34. Köseler - Susuz Yayla - Sülüklügöl - Sığırköy - 17 km
35. Göynük Kültür Yürüyüşü - 2 km
36. Seben Gölü Yarımada Turu - 7 km
37. Şirinyazı - Bürnük Parkuru - 20 km
38. Mengen - Çayoba Parkuru - 20 km
39. Çakmaklar Yaylası - At Yaylası Parkuru - 9 km
40. Çele Doruğu - Çal Tepe - Dumanlı Köyü Parkuru - 27 km
41. Yellice Orman Binası - Tuzak Yaylası Parkuru - 11 km
42. Yellice Orman Binası - Karadere 'Şelale' Parkuru - 13 km
43. Göynükçukuru - Ağaççılar Parkuru - 28 km
44. Çele Tepesi - Kozlu Parkuru - 36 km
45. Çele Tepesi - Sarıçam Parkuru - 20 km
46. Çelep Doruğu Zirve Parkuru - 6 km
47. Sinekli(Çakırsayvan) - Yenisefaköy - Doruk Yaylası Parkuru - 6 km

48. Kaynaşlı Yolu Örencik Yayla - İkizler yaylası Parkuru - 16 km
49. Pürenli Yaylası - Balıklı Yaylası Parkuru - 8 km
50. Pürenli - Kızık - Kardüz Yaylası Parkuru - 18 km
51. Bayramtepe veya Doruktepe Sirt Hattı Parkuru - 15 km

Şehrin hemen her yerinde foto safari turları için büyük bir potansiyel bulunmaktadır. Bu potansiyeli fırsata çevirmek isteyen Bolu Valiliği İl Turizm Müdürlüğü belli yıllar Jeep Foto Safari ismiyle ülkenin uzman fotoğrafçı ve basın mensupları için turlar düzenlemektedir. Bu da bölgenin foto safari turizmini geliştirmek için atılan adımlardan bir tanesidir.

Aynı zamanda Bolu Valiliği ve Orman Su İşleri Bakanlığı'nın ortak çalışmasıyla oluşturulan "Bolu İli Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı" çerçevesinde, elverişli bölgelere foto safari turizmi için fotoğraf çekim noktalarının oluşturulması, foto safari alan ve programlarının düzenlenmesi, foto safari etkinliklerinin ve yarışmalarının düzenlenmesi gibi çeşitli gelişmelerin hayata geçirilmesi planlanmaktadır.

Tüm bu anlatılanlar göz önüne alındığında, belirtilen düzenlemeler yapıldığı takdirde ve de iyi bir tanıtımın sağlanmasıyla, Bolu ilinin foto safari turizmi açısından yöre ekonomisine önemli katkılar sağlayacak potansiyele sahip olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Son yıllarda özellikle sosyal medyada fotoğraf paylaşımı uygulamalarının artmasıyla beraber özellik iç turizm açısından, sonbahar ve kış aylarında sıkça ziyaret edilen illerden birisi olan Bolu, çok daha önemli yerlere gelebilecek potansiyele sahiptir. Yerel birimlerle, özel sektörün işbirliği yaparak, bu turizm çeşidine ait potansiyeli değerlendirmeleri, çeşitli uygulamalar ve pazarlama faaliyetleri geliştirmeleri ve Bolu'nun adını ülke dışında da duyurmaları şehrin turizm hareketliliğine büyük faydalar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Bolu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2019). *Bolu ili Doğa Yürüyüşü Parkurları*, [URL: <https://bolu.ktb.gov.tr/Eklenti/76149,yeni-kitapcik-yuruyus-yollari-2019pdf.pdf?0>] (Erişim 17 Ekim 2020).
- Carwardine, M. (2012). Origins of Wildlife Photography, Past Masters. *BBC Wildlife Photography Magazine*, 30(2): 64-70.
- Çiçek, A. (Ed.) (2012). *Ekoloji ve Turizm*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2479.

- Demirel, G. (2015). Fotoğrafın Manipülasyon ve Gündem Saptama Gücü. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(2): 758-771.
- Kement, Ü. ve Bükey, A. (2019). Doğa ve Kültür Fotoğrafçılığı Kapsamında Rekreatif Motivasyonun Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi. *Tourism and Recreation*, 1(1): 23-30.
- Lo, I. S., McKercher, B., Lo, A., Cheung, C. ve Law, R. (2011). Tourism and Online Photography. *Tourism Management*, 32(4): 725-731.
- Markwell, K. W. (1997). Dimensions of Photography in a Nature-based Tour, *Annals of Tourism Research*, 24(1): 131-155.
- Nev Fotoğraf (2020). Nev Fotoğraf Bolu Safari, [URL: <https://www.nevfotograf.com/bolu-safari?lightbox=dataItem-j48ulcvg>] (Erişim 03 Kasım 2020).
- Oğutani, C. (2019). *Yaban Hayvanlarının Doğal Yaşam Ortamlarında Fotoğraflanması*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Olay Gündem (2019). Uzun süre sonra ilk defa, [URL: <http://www.boluolay.com/bolu/uzun-sure-sonra-ilk-defa-h56322.html>] (Erişim 20 Aralık 2020).
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı (2016). *Bolu İli Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı 2016 - 2019*, [URL: <https://bolge9.tarimorman.gov.tr/Documents/BOLU%20TTUEP.pdf>] (Erişim 19 Ekim 2020).
- Urry, J. (1990). The Consumption of Tourism, *Sociology*, 24(1): 23-35.
- Wikiloc (2020). Türkiye içindeki en iyi Doğa Yürüyüşü rotaları - Bolu, [URL: <https://tr.wikiloc.com/gezi-yuruyus-rotalari/>] (Erişim 03 Kasım 2020).

